

AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARIYLA UZAKTAN EĞİTİM

İçindekiler

1. GİRİŞ	2
2. UZAKTAN EĞİTİM'İN TANIMI VE TARİHÇESİ	3
Uzaktan Eğitim'in Tanımı	3
Uzaktan Eğitim'in Tarihiçesi.....	4
3. TÜRKİYE'DE UZAKTAN EĞİTİM'İN TARİHİ	7
4. KÜRESELLEŞEN DÜNYADA UZAKTAN EĞİTİM	9
5.KORONAVİRÜS SÜRECİ VE SONRASI TÜRKİYE'DE UZAKTAN EĞİTİM.....	11
6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	15
KAYNAKÇA	18

1. GİRİŞ

2019 yılının Aralık ayında Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkan yeni tip Koronavirüs (Covid-19), kısa sürede tüm dünyaya yayılmış ve 2020 Mart ayı itibariyle de Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından pandemik (küresel salgın) bir hastalık olarak ilan edilmiştir.

Salgın; sosyal, ekonomik, siyasal derken hayatın her alanını etkisi altına almış, adeta dünyada küreselleşen bir durgunluk hali oluşmuştur. Elbette bu süreçten en fazla etkilenen alanlardan biri eğitimidir. Eğitim; dünyada neredeyse bütün insanlığı ilgilendiren bir alandır. Salgının ilerlemesi ile Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 124 ülkede eğitim ve öğretim tamamen durmuş, bazı ülkelerde ise kısmen devam etmiştir. UNESCO'nun verilerine göre yüz milyonlarca öğrenci eğitime ara vermek zorunda kalmıştır.¹ Salgının küresel boyut kazanması ve daha çok ülkeye yayılması ile bu sayı katlanmış ve birçok ülke eğitime ara vermek zorunda kalmıştır.

Türkiye'de de 16 Mart 2020 itibariyle yüz yüze eğitime ara verilmiştir. Geçmişte yaşanan savaş, doğal afet gibi kriz zamanlarında da eğitime ara verilmiş lakin bu sorun küresel bir vaziyete dönüşmemiştir. Dünyanın son bir yılda yaşadığı tecrübe doğal olarak yeni çözüm önerilerini ve bunların eğitimde denenmesini gündeme getirmiştir. Tarihte de yaşam boyu öğrenme ve eğitimde süreklilikten dolayı bazı araçlarla uzaktan eğitim yöntemleri denenmiştir.² Dijitalleşen dünyada, yaşanan pandemi tecrübesiyle birlikte *Uzaktan Eğitim* yöntemi geçici bir çözüm olarak gündeme gelmiştir. Birçok ülke öncesinden oluşturduğu altyapı çalışmalarını hızlandırarak bu yöntemle eğitim faaliyetlerini sürdürmüştür. Altyapısı olmayan ülkeler de altyapılarını oluşturmak için hummalı bir çalışmaya başlamıştır. Neticede küreselleşen dünyada eğitim ve öğretimin sadece kurumsal bir çatı altında yapılamayacağı değil, uzaktan eğitim yöntemiyle de yapılabileceği anlaşılmıştır.

Uzaktan eğitim ülkelerin altyapılarına ve ailelerin imkanına göre kimine avantaj sağlamış; kimileri içinse dezavantajlı olmuştur. Koronavirüs'ün eğitimi direkt etkilediği göz önünde bulundurulursa:

- Uzaktan eğitim nedir?

---

¹ <https://www.ntv.com.tr/egitim/unesco-corona-virus-290-5-milyon-ogrencinin-egitimini-etkiledi.HSCFAybFQEq0zRUDcksJCw>

² <http://www.uzaktan-egitim.net/?pnum=23&pt=1.3.Uzaktan+E%C4%9Fitimin+Anlam%C4%B1+#>

- Koronavirüs öncesi Türkiye’de uzaktan eğitimin altyapısı nasıldı?
- Koronavirüs sonrasında uzaktan eğitim ile ilgili MEB nasıl bir hazırlık içine girdi?
- Uzaktan eğitimin akademik olarak öğrencilerin ihtiyaçlarını kısmen karşılamasına karşın; öğrencilerin sosyalleşme ihtiyaçlarını ve pedagojik gelişimini hangi yönde etkilediği sorularına yeniden cevap aranmalıdır.

Bu çalışmamızda; uzaktan eğitimin ne’liği, dünyada ve Türkiye’de gelişimi, pandemi sonrası Türkiye’de uzaktan eğitimin ne yönde etkileneceği, uzaktan eğitimin fırsat ve riskleri değerlendirilmiştir.

2. UZAKTAN EĞİTİM’İN TANIMI VE TARİHÇESİ

Uzaktan Eğitim’in Tanımı

“Uzaktan eğitim” terimsel olarak ilk defa Wisconsin Üniversitesi’nin 1892 yılında çıkardığı yıllık kataloğunda “distance education” olarak kullanılmaya başlanmıştır.³ Akabinde aynı üniversitede çıkarılan yazılarda kullanılarak yaygınlık kazanmıştır.

Kavramsal olarak birçok farklı şekillerde tanımlanan *uzaktan eğitim*, özellikle bireyin istediği zamanda, kendine uygun hızda öğrenme olanağı sağlaması ve bu yöntemle daha geniş kitlelere eğitim olanağı tanınması, bu yolla öğretimi yaygınlaştırmıştır.⁴ Bu tanımlamalardan bazıları;

- United States Distance Learning Association’a göre *uzaktan eğitim*; uydu, video, grafik, bilgisayar ve multimedya destekli elektronik araçların yardımıyla, eğitimin uzaktaki öğrencilere ulaştırılmasıdır.⁵
- *Uzaktan eğitim*, geleneksel eğitim-öğretim yöntemlerindeki sınırlılıklar nedeniyle sınıf içi etkinliklerin yürütülemediği durumlarda eğitim çalışmalarını planlayanlar ve uygulayanlar ile öğrenenler arasında iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış

³ Kaya, P. Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem A Yayınları. (Syf.9)

⁴ <https://www.teknologweb.com/uzaktan-egitim-nedir>

⁵ Dinçer, S. (tarih yok). Bilgisayar Destekli Eğitim ve Uzaktan Eğitime Genel Bir Bakış

öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla belli bir merkezden sağlandığı bir öğretim yöntemidir.⁶

- *Uzaktan eğitim*, farklı ortamlarda bulunan öğrenci ve öğretim elemanlarının, öğrenme – öğretme faaliyetlerini, iletişim teknolojileri ve posta hizmetleri ile gerçekleştirdikleri bir eğitim sistemi modelini ifade eder.⁷
- Son olarak *uzaktan eğitim*; fiziksel olarak öğrencilerin buldukları yerlerde olmasını gerektirmeksizin, öğrenci ve öğretmenlerin güncel iletişim teknolojilerinden yararlanılarak bir internet ortamında eşzamanlı ya da eşzamanlı olmadan değişik şekillerde ders işledikleri, planlı bir öğretim şeklidir.⁸

Bu ifadelerle farklı şekillerde tanımlanan uzaktan eğitim, temel bazı özellikleri ile ön plana çıkmaktadır. Bu özelliklerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- ✓ Uzaktan eğitim öğrenci ihtiyacını merkezde tuttuğu için öğrenci merkezlidir.
- ✓ Uzaktan eğitim uygulama şekilleriyle ekonomiktir.
- ✓ Uzaktan eğitim herhangi bir mekan ve zaman ile sınırlandırılmamıştır.
- ✓ Uzaktan eğitimin temel hedeflerinden biri yaşam boyu öğrenmedir.
- ✓ Uzaktan eğitim farklı uygulama şekilleriyle geniş öğrenen kitlesine hitap eder.⁹

Yukarıda zikredilen temel özelliklerine binaen uzaktan eğitim, tarih içerisinde olağan ve olağan olmayan durumlarda uygulanacak boşluğu bulmuştur. Uygulamalarının zamanla geliştirilmesiyle temel öğrenme ihtiyacını gidermenin yanı sıra birçok kişiye yeni fırsatlar sunmuştur.

Uzaktan Eğitim'in Tarihçesi

Uzaktan eğitim, öğrenci ve öğretmen arasındaki öğrenme eyleminden dolayı tarih içerisinde uzun bir soluğa sahiptir. Tarih içerisinde birbirinden mekânsal olarak farklı yerlerde olan kişilerin yazarak birbirine ulaştırdıkları farklı öğrenim materyalleri ile gerçekleştirdikleri eylem uzaktan öğretim veya uzaktan eğitim olarak kabul edilmiştir. Modern zamanlara gelindiğinde ise; uzaktan öğretim yöntemlerinin birikimsel olarak artıp bir üst evreye geçtiğini

---

⁶ Odabaş, A. (tarih yok). İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim ve Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri.

⁷ Arat, T., & Bakan, Ö. (tarih yok). Uzaktan Eğitim ve Uygulamaları.

⁸ Özyürek, A., Begde, Z., Yavuz, N., & Özkan, İ. (2016). Uzaktan Eğitim Uygulamasının Öğrenci Bakış Açısına Göre Değerlendirmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 592-605.

⁹ <https://www.teknologweb.com/uzaktan-egitim-nedir>

söyleyebiliriz. Materyallerin değişmesi ve farklılaşması uzaktan eğitime yeni bir boyut kazandırmıştır. Bu şekilde uzaktan eğitim günümüze kadar ters piramit şeklinde daha fazla insanın öğrenme ihtiyacını karşılar hale gelmiştir.

Modern zamanlarda uzaktan eğitimin kökeni olarak, 18. yüzyılın başlarında 1728’de Boston’da Caleb Phillip¹⁰ adındaki öğretmenin Boston Gazetesi’nde yayınlanan mektup ve *stenografi*¹¹ ile farklı bölgelerdeki öğrencilerine her hafta öğrenme programları göndermesi olduğunu kabul edebiliriz.¹²

Mektup aracılığıyla başlayan uzaktan öğretim serüveni hızlı bir şekilde birçok ülkede yayılmaya başlamıştır. İngiltere, Fransa, Almanya ve Avusturya gibi ülkelerde bu yeni öğrenme yöntemi yayılarak büyük bir boşluk doldurmaya başlamıştır. Özellikle dezavantajlı durumda olan öğrenciler, birbirinden uzak olan ülkelerdeki öğrenciler, hastalıktan dolayı eğitimini aksatanlar için uzaktan eğitim yeni bir umut olmuştur. 1840’da İngiltere’de eğitimci olan Sir Isaac Pitman postayla stenografi öğretmeye başlayarak bu işi sistemleştirmiştir.¹³ 1870’lere geldiğinde Illinois Wesleyan Üniversitesi evde eğitim programı başlatarak¹⁴ uzaktan eğitime farklı bir boyut kazandırmıştır. Mektupla başlayıp hız kazanan serüven 1883’te New York’ta Mektupla Öğretim Üniversitesi ile devam etmiştir.¹⁵

¹⁰ Cabı, E., & Ersoy, H. (2017). Yükseköğretimde Uzaktan Eğitim Uygulamalarının İncelenmesi: Türkiye Örneği. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 419-429.

¹¹ Odabaş, H. (tarih yok). İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim ve Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri. *Stenografi*; alfabenin harfleri, noktalama işaretleri, kelimeleri yerine semboller ve kısaltmalar kullanan çabuk yazma sistemidir. (Wikipedia)

¹² <http://www.uzaktan-egitim.net/?pnum=57&pt=2.1.+D%C3%BCnyada+Uzaktan+E%C4%9Fitime+%C4%B0li%C5%9Fkin+%C4%B0lk+Uygulamalar>

¹³ Gökçe, A. T. (2008). Küreselleşme Sürecinde Uzaktan Eğitim. *D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-12.

¹⁴ Gökçe, A. T. (2008). Küreselleşme Sürecinde Uzaktan Eğitim. *D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-12.

¹⁵ Gökçe, A. T. (2008). Küreselleşme Sürecinde Uzaktan Eğitim. *D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-12.

ABD’de 1920’de okullar için ilk defa eğitsel radyo programları hazırlanmış ve zamanla bu maksatla yayın yapan radyo sayısı yüzlere yaklaşmıştır.¹⁶ Aynı zaman aralıklarında İngiltere, Fransa ve Sovyet Rusya’da radyoyla benzer yayınlara başlanmıştır. Uzaktan öğretim, zaman geçtikçe öğreten ve öğrenen arasındaki mesafeyi azaltıp öğrenmeyi daha etkili hale getirecek argümanlara kavuşmuştur. Farklı yöntemlerin gelişip artmasıyla dünyada uzaktan öğretim yöntemiyle öğrenenlerin sayısı da artmıştır. 1930’larda dünya radyodan sonra görsel argümanlarla eğitsel öğretime kavuşmuştur. 1930 ile 1937 yılları arasında ABD’de IOWS Üniversitesi televizyonla ilk eğitimini vermeye başlamış,¹⁷ 1940’larda dünyada televizyon, özellikle uzaktan öğretimi daha fazla desteklemek, geliştirmek ve daha fazla bireye ulaşması için yaygınlaştırılmıştır.¹⁸ İtalya 1958 yılında okuryazar olmayan 3,5 milyon vatandaşını başlattığı Televizyon Okulu projesi ile okuryazar yapmıştır.¹⁹

2. Dünya Savaşından sonra gündemde tam manasıyla yer edinmeye başlayan uzaktan eğitim, sonrasında daha hızlı bir şekilde gelişmeye ve ilerlemeye başlamıştır. Açık üniversiteler kurulmuş, telekonferans yöntemiyle dünyanın farklı yerlerinde bulunan öğrenciler aynı derslerden istifade etmeye başlamıştır. 1995’te İngiltere’de Clyde Sanal Üniversitesi, 1997 yılında ise Kentucky Sanal Üniversitesi kurulmuştur. Avustralya’da Open Learning of Australia (OLA), içinde barındırdığı yedi üniversite ile açık öğrenme sağlarken,²⁰ internet ile birlikte uzaktan öğretim günümüze kadar etkili bir şekilde devam edecek olan yepyeni bir boyuta ulaşmıştır.

Uzaktan eğitim, gelişen teknolojiye azami derecede istifade etmiş ve birçok ülkeye hızlı bir şekilde yayılmıştır. Teknolojinin gelişmesiyle öğrenen, öğreten ve öğrenme kaynakları arasındaki sınırlılıklar azaltılmıştır. Günümüze kadar ulaşan bu gelişim genel olarak beş evrede incelenmiştir.

- ✓ Birinci evre; *mektuplaşma*,
- ✓ İkinci evre; *radyo ve televizyon yayını*
- ✓ Üçüncü evre; *açık üniversite*
- ✓ Dördüncü evre; *telekonferans*

---

¹⁶ Arat, T., & Bakan, Ö. (tarih yok). Uzaktan Eğitim ve Uygulamaları.

¹⁷ Arat, T., & Bakan, Ö. (tarih yok). Uzaktan Eğitim ve Uygulamaları.

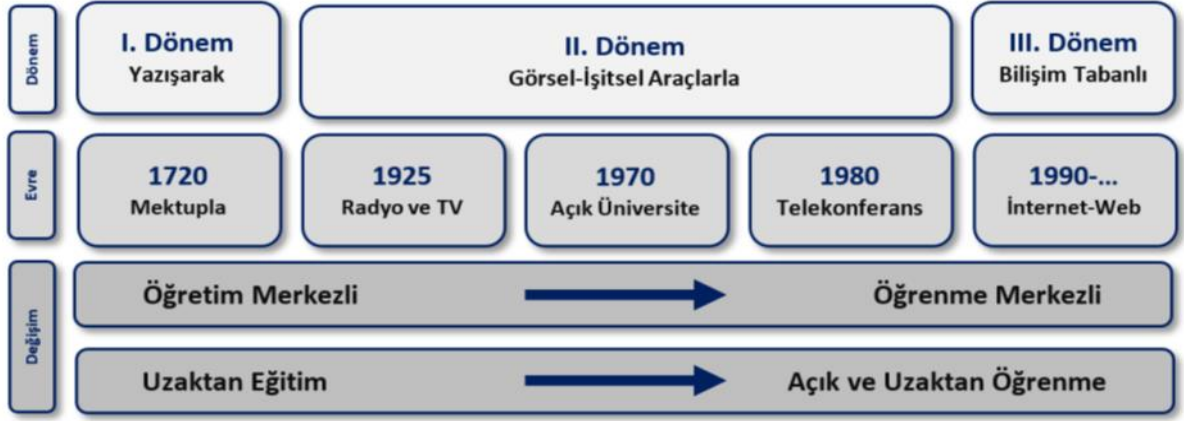
¹⁸ Arat, T., & Bakan, Ö. (tarih yok). Uzaktan Eğitim ve Uygulamaları.

¹⁹ Arat, T., & Bakan, Ö. (tarih yok). Uzaktan Eğitim ve Uygulamaları.

²⁰ Arat, T., & Bakan, Ö. (tarih yok). Uzaktan Eğitim ve Uygulamaları

✓ Beşinci evre; *internet/web*²¹

Yukarıda ifade edilen evreler ve sınıflandırmalarda ortaya çıkan evre bir önceki evreyi de kapsayarak devam etmiştir. Uzaktan öğretim evrelerinin öğrenme, açıklık ve esneklik kavramları ile belirginleştiğini söyleyebiliriz.²² Bu belirginlikle birlikte uzaktan öğretimin tarihten günümüze kadarki seyri aşağıdaki şekilde daha iyi ifade edilmiştir (Şekil 1).²³

Şekil 1: Uzaktan eğitimin dönem ve evreleri

3. TÜRKİYE'DE UZAKTAN EĞİTİM'İN TARİHİ

Dünyada 18. yüzyılda gelişme ve yayılmaya başlayan uzaktan eğitim, Türkiye'de ancak iki asır sonrasında kavramsal olarak duyulmaya ve fikir olarak tartışılmaya başlanmıştır. 1924 yılında Türkiye'ye özel olarak davet edilen John Dewey'e, Türkiye'de toplumun eğitimle nasıl dönüştürüleceğine dair batı zihin kodlarıyla rapor hazırlatılmıştır. Hazırlatılan bu rapor, yeni bir toplum oluşturmayı düşünenlerin eğitimde temel başvuru kaynağı olmuştur. Dewey hazırladığı "*Türk Eğitimi Üzerine Öneriler ve Rapor*" adlı raporunda mektupla öğretim yönteminin öğretmen eğitiminde kullanılabileceğine işaret

²¹ Cabı, E., & Ersoy, H. (2017). Yükseköğretimde Uzaktan Eğitim Uygulamalarının İncelenmesi: Türkiye Örneği. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 419-429.

²² Bozkurt, A. (2017). Türkiye'de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.

²³ Bozkurt, A. (2017). Türkiye'de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.

etmiştir.²⁴ Bu şekilde kavramsal olarak dile getirilen uzaktan eğitim, 1927-1955 yılları arasındaki dönemde sadece bir düşünce olarak tartışılmıştır.

Uzaktan eğitim özel sektörde ise 1953 yılında MEB'in kararıyla FONO Açık öğretim Kurumu aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.²⁵ FONO, uzaktan eğitim faaliyetlerini sistemli olarak yapmaya başlayan ilk kurum olmuştur. 1941 yılında Ankara'da radyo yayını olarak "Ziraat Takvimi" isimli kısa bilgilendirici programlar yapılmaya başlanmıştır. 1956 yılında ise Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne bağlı Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü tarafından banka çalışanlarına mektupla öğrenim yoluyla hizmet içi eğitimler verilmiştir.²⁶ Sonrasında bazı farklı çalışmalar yapılarak uzaktan eğitim denenmeye çalışılmıştır. Özellikle uzaktan eğitimin kullanılabilirliği, verimli olması, az masrafla birçok amacın yerine getirilmesi bunun geliştirilmesine neden olmuştur. 1980'lerde en önemli adım olarak 2547 sayılı yasa ile Anadolu Üniversitesi bünyesinde Açık öğretim Fakültesi kurulmuştur²⁷. Bu fakülte günümüzde de interaktif bir şekilde devam etmektedir. 1990'lı yıllara gelindiğinde ise, Fırat Üniversitesi bünyesinde hem ilk uzaktan eğitim uygulaması hem de 1992'de kurulan yerel TV kanalı olan FIRAT TV ile üniversite çalışmaları kampüs içi ve dışında yayınlanma fırsatı bulmuştur.²⁸

İnternetin dünyada yayınlanması ile beraber uzaktan eğitim farklı bir boyut kazanmıştır. Türkiye'de de ODTÜ Enformatik Enstitüsü²⁹ tarafından tamamıyla internet ortamında yapılan IDEA (İnternete Dayalı Asenkron Eğitim) e-öğrenme çalışmalarına başlanmıştır.³⁰ YÖK 14 Aralık 1999'da hazırladığı "Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Eğitim Yönetmeliği" ile Türkiye'de uzaktan eğitim konusunda mühim bir adım atmıştır. İnternete dayalı lisans, ön lisans ve yüksek lisans programları geliştirilmiş ve uzaktan eğitim sistemi, eğitimin vazgeçilmezi arasına girmiştir. Birçok üniversite uzaktan eğitim yöntemiyle açıköğretim fakülteleri kurmuşlardır. Kurulan bu

---

²⁴ Bozkurt, A. (2017). Türkiye'de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.

²⁵ Bozkurt, A. (2017). Türkiye'de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.

²⁶ Bozkurt, A. (2017). Türkiye'de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.

²⁷ Gökçe, A. T. (2008). Küreselleşme Sürecinde Uzaktan Eğitim. *D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-12.

²⁸ Eygü, H., & Karaman, S. (2013). Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Memnuniyet Algıları Üzerinde Bir Araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 36-59.

²⁹ Bozkurt, A. (2017). Türkiye'de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.

³⁰ Eygü, H., & Karaman, S. (2013). Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Memnuniyet Algıları Üzerinde Bir Araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 36-59.

fakültelerde yaşam boyu öğrenme devam etmektedir. Her yaştan bireyler bu fakültelerin bölümlerine kayıtlarını yaptırarak hayatta kaçırdıkları fırsatlara tekrar kavuşmuşlardır.

Kısacası Türkiye’de uzaktan eğitimin gelişim serüvenini dört döneme ayırabiliriz:

- Tartışma ve önerilerin yaşandığı dönem
- Yazılarak uzaktan eğitimin yapıldığı dönem
- Görsel-ışitsel araçlarla uzaktan eğitimin yapıldığı dönem
- Bilişim tabanlı uygulamaların kullanıldığı dönem³¹

Bu dönem ve evreleri tablo olarak aşağıya alıntılıyoruz (Şekil 2)³².

Dönem	I. Dönem Tartışma ve Öneriler	II. Dönem Yazılarak	III. Dönem Görsel-İşitsel Araçlarla	IV. Dönem Bilişim Tabanlı
Evre	1923-1955 Kavramsal	1956-1975 Mektupla	1976-1995 Radyo-Televizyon	1996-... İnternet-Web
Asama	Kuluçka	Olgunlaşma	Ana Akım	
Değişim	Yaygın Eğitim		Uzaktan Eğitim	Açık ve Uzaktan Öğrenme
	Eğitim		Öğretim	Öğrenme
	Öğretim Merkezli		Öğrenme Merkezli	

Şekil 2: Türkiye’de uzaktan eğitimin dönem ve evreleri

4. KÜRESELLEŞEN DÜNYADA UZAKTAN EĞİTİM

Küreselleşme tanımsal olarak; ürünlerin, fikirlerin ve dünya görüşlerinin alışverişinden doğan bir uluslararası bütünleşme süreci olarak kabul edilir. Küreselleşme değişimle birlikte tüm dünyayı etkisi altına alır. Değişim ve sınırları aşan tek tipleşme neredeyse hayatın her alanına yansır. Dünyanın bir ucundan diğer ucuna, kuzeyinden

³¹ Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, 3(2), 85-124.

³² Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, 3(2), 85-124.

güneyine kadar insanla alakalı birçok alanda benzer manzaralar küreselleşmenin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Ülke sınırlarını aşan şirketler, üretilen kıyafetler, tüketilen yiyecekler, ev tasarımları... Dünyanın ücra köşesinde yaşanan sosyal, siyasal bir vaka veyahut eğitimle ilgili yeni gelişmeler dünyanın diğer ucunda anında duyulmaya başlanmıştır. Tabii eğitim küreselleşen dünyanın etki alanlarının başında gelir.

Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istenen yönde değişim meydana getirme süreci olarak tanımlanan eğitim³³, küreselleşme ile birlikte farklı bir boyut kazanmıştır. Özellikle teknolojik gelişimle birlikte dünyanın hızla dijitalleşmesi sınıfsal kısıtlamaları etkilemiştir. Bilgisayarın günlük hayatımızda ve eğitimde kullanılmaya başlanması eğitime yeni yöntemleri kazandırmıştır. Belirli mekânla sınırlandırılan ve ancak uygun zamanlarda yapılan eğitim öğretim faaliyetleri, bilgisayarın ve sonrasında internetin de kullanılmasıyla birlikte daha verimli bir hale getirilmiştir. İnternet ve bilişim teknolojilerindeki gelişmeler eğitim faaliyetlerinde yeni fırsatlar doğurmuştur. Özellikle esnek olması, erişilebilir olması, özelleştirilmiş bir öğrenme deneyimi sunması, bilgisayarla uzaktan eğitimi geliştirmiştir.

Dünyanın başını döndürecek yeni gelişmeler, birçok ülkede yürürlükte olan uzaktan eğitim uygulamalarının da değişime uğramasına neden oldu. Büyük kitlelerin, daha fazla bireyin buldukları yerden eğitim gereklerini karşılamayı amaçlayan uzaktan eğitim; bilgisayar ve internetin kullanılmasıyla birlikte bu amacını daha iyi şekilde yerine getirebilecek sanal ortamlar bulmuştur. Bilgisayar, bireylerle daha hızlı etkileşime giren, çok sayıda bilgiyi saklayıp işleyen, farklı işitsel-görsel içerikler üreten ve bunu her geçen zamanda daha nitelikli hale getiren ortamı sağlayabilmektedir. Uzaktan eğitim, öğretmen merkezli sistemden öğrenci merkezli öğrenime geçilen son süreçlerde eğitimi destekleyen formülleriyle adeta can simidi olmuştur. Birçok ülke bilgisayar ve internetin yaygınlaşması ile birlikte bilgisayar destekli eğitim ile mekanlar ötesinde uzaktan eğitim sürecinde hızla ilerlemeye başlamıştır. Bilişimsel gelişimle birlikte oluşan teknoloji toplumları, değişim ve gelişmelerin yakın takipçileri olmaya başlamışlardır. Küreselleşme uzaktan eğitimi tetiklemiş, aynı zamanda uzaktan eğitimde daha fazla ülkeyi küreselleşme ağına dahil etmiştir.

Toplumlar küreselleşme sonucunda uzaktan eğitim ile adeta *Okulsuz Toplum* savına doğru yol almışlardır. Peter Drucker gibi bazı düşünürlere göre ise 2000'lerden sonra gelecek olan 30 yılda kampüsler tamamen kalkacaktır. 2000'lerde dünyada çoğu ABD'de olmak üzere

---

³³ Dinçer, S. (tarih yok). Bilgisayar Destekli Eğitim ve Uzaktan Eğitime Genel Bir Bakış .

yaklaşık 2.2 milyonun üzerinde öğrenci uzaktan çevrimiçi eğitimden yararlanırken³⁴ bugün bu sayı milyarlarca ulaşmıştır. Bilgisayar kullanılmasıyla birlikte dünyada öğrenimin her kademesinde uzaktan eğitim vermeye başlanmış ve bu eğitimlerle ilgili uzaktan sınavlarla diplomalar verilmiştir.³⁵ Günümüze gelindiğinde ise açık öğretim fakülteleri, e-üniversiteler, kitlesel açık çevrimiçi kurslar (MOOC), sanal laboratuvarlar³⁶ ile bu süreç devam etmektedir. Özellikle üniversiteler, uzaktan eğitim ile birlikte öğrencilerin kendilerini yenileme ihtiyacına cevap vermiştir.³⁷ Halihazırda kendi web sitelerinin yanı sıra YouTube gibi sosyal medyalarda büyük eğitim platformları uzaktan eğitimle eğitimsel üretime devam etmektedirler. EdX, Udacity ve Khan Academy bunların başlıcalarındandır.

5.KORONAVİRÜS SÜRECİ VE SONRASI TÜRKİYE'DE UZAKTAN EĞİTİM

Çin'in Hubei eyaletinin başkenti olan Wuhan kentinde 1 Aralık 2020 tarihinde ortaya çıkan yeni tür Koronavirüs (Covid-19) pandemisi kısa sürede küresel düzeye çıkmış ve dünyada büyük bir panik havasının yaşanmasına neden olmuştur. 9 Ocak 2020'de virüs nedeniyle ilk ölüm yaşanmıştır. Yüksek ateş, nefes darlığı ve baş ağrısı gibi semptomlarla hastada etkisini oluşturmaya başlayan hastalık kısa sürede Çin'den dünyanın birçok ülkesine yayılmıştır. Özellikle Wuhan şehrinin ticaret merkezi olması nedeniyle hızla yayılan virüs adeta başta sağlık olmak üzere ekonomi, sosyal, eğitim ve yaşamın her alanını etkisi altına almıştır. Gelişmeler karşısında Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 11 Mart 2020'de aldığı kararla koronavirüsü küresel pandemi olarak ilan etmiştir. Küreselleşen dünyada bir şehirde ortaya çıkan virüs kısa sürede dünyanın farklı ülkelerine veya bölgelerine sıçrayarak adeta dünyayı esir almış ve dünyanın ilk sıradaki temel sorunu haline gelmiştir. Etkisini kısa sürede artırarak sürdüren virüs, toplumlar tarafından günlük takibe alınmış, okullar kapatılmış, insanlar aylarca evlerine kapanmak zorunda kalmıştır. 1 Kasım 2020 itibariyle dünyada virüsün oluşturduğu bilanço şöyle olmuştur; 46.394.211 onaylanmış vaka, 33.487.910 iyileşen vaka ve 1.200.405 ölüm gerçekleşmiştir. Bu sayısal rakamlar günbegün artış göstermektedir.

---

³⁴ Odabaş, H. (tarih yok). İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim ve Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri.

³⁵ Odabaş, H. (tarih yok). İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim ve Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri.

³⁶ Taşpınar, M. (2014). Mesleki Eğitimde Uzaktan Eğitim ve Toplumsal Algı. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 3(4).

³⁷ Gökçe, A. T. (2008). Küreselleşme Sürecinde Uzaktan Eğitim. D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 1-12.

Kısa sürede yayılım gösteren virüsten hiç şüphesiz dünyada en fazla eğitim etkilenmiştir. UNESCO'nun verilerine göre 7 Nisan 2020 itibariyle 188 ülkede pandemi nedeniyle okullar kapatılmıştır.³⁸ Okulların kapatılmasıyla dünya çapında öğrencilerin yaklaşık %92'si bu durumdan etkilenmiştir. Dünyada 1,5 milyara ve ülkemizde ise 18 milyona yakın öğrenci bundan etkilenmiştir. Dünyada olağanüstü bir hal hakim olmuş ve birçok ülke eğitimin sürekliliği, çocukların eğitim hakkının devamlılığı nedeniyle öğretimlerini geliştirdikleri uzaktan eğitim yollarıyla sağlamaya çalışmıştır. Örneğin Çin'in komşusu olan Moğolistan 26 Ocak 2020'den başlayarak farklı dillerde yayına hazırlanan çevrimiçi kurslar ve tele derslerle öğretmenlere, öğrencilere ve ebeveynlere uzaktan eğitim sunmaya başlamıştır.³⁹ Uzakdoğu'dan Avrupa'ya dünyanın dört bir yanından ülkelere kendi dijital altyapılarını iyileştirerek uzaktan eğitim hizmeti sunmaya başlamıştır. Dünyada büyük bir seferberlik başlatılmış, birçok ülke kütüphane, veritabanını erişime açmıştır.⁴⁰ Yaşanan küresel sorun karşısında dijitalleşme insanlığın karşısına yeni ve değiştirilemeyecek bir kabulde çıkmıştır: uzaktan eğitim. Tele konferanslar, çevrimiçi kurslar, TV üzerinden dersler, farklı sosyal medya platformları ile canlı dersler, dijital içerikler vs. Pandemi eğitimde daha yenilikçi düşünmeyi yaşama aktarmış ve küresel bağlamda yenilikçi çözümlerin gerekliliğini hissettirmiştir.

Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre Türkiye'de ilk vaka 10 Mart 2020'de görülmüştür. Koronavirüs bağlantılı ilk ölüm ise 15 Mart'da yaşanmıştır. 16 Martta ülke genelinde eğitim öğretime ara verilmiştir. Cumhurbaşkanlığından yapılan açıklama ile

³⁸ Can, D. E. (2020). Koronavirüs(Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırma Dergisi, 6(2), 11-53.

³⁹ Can, D. E. (2020). Koronavirüs(Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırma Dergisi, 6(2), 11-53.

⁴⁰ Can, D. E. (2020). Koronavirüs(Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırma Dergisi, 6(2), 11-53.

okullarda ilk, orta ve liselere bir hafta; yükseköğretim kurumlarına ise üç hafta tatil kararı alınmıştır. Pandeminin ülke geneline yayılım gösterme riskinden dolayı okulların ve üniversitelerin tatil süresi uzatılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'ndan yapılan açıklama ile uzaktan eğitim altyapısıyla yapılan hazırlıkların tamamlandığı ve 23 Mart itibariyle Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ve TRT aracılığıyla açılan kanallarla öğretime uzaktan devam edileceği kararlaştırılırken, YÖK'ün aldığı karar da aynı doğrultuda olmuş ve 23 Mart itibariyle 2019-2020 öğretim yılı bahar döneminin açık ve uzaktan öğrenme sistemi ile sürdürüleceği kararlaştırılmıştır. Üniversiteler uzaktan eğitim altyapılarını iyileştirme çalışmalarına başlamıştır. Birçok üniversite kütüphanelerini, dijital içeriklerini ücretsiz bir şekilde erişime açma kararı almıştır, YÖK'ün verilerine göre ülkedeki 207 üniversiteden 123 tanesinde UZEM (Uzaktan Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezi) bulunurken, 84 üniversitesinde ise UZEM merkezi bulunmamaktadır.⁴¹ MEB ise 2012 oluşturduğu EBA üzerinden tamamen uzaktan eğitim hizmetini sunmaya başlamıştır. Yaşanan pandemi nedeniyle ülkede yüz yüze eğitimin verilemediği en uzun süre yaşanmıştır. 2020-2021 eğitim öğretim yılının başlaması ile YÖK'ün tavsiyesi üzerine birçok üniversite tekrar uzaktan eğitim kararı almıştır.⁴² Milli Eğitim Bakanlığı'nın kararıyla 2020-2021 eğitim öğretim yılı 31 Ağustos-18 Eylül tarihleri arasında EBA ve TRT EBA kanalları üzerinden telafi eğitimi kararı alınmış ve uzun bir aradan sonra 21 Eylül'de ilk yüz yüze eğitim ilkokullarda başlamıştır. Kademeli olarak yüz yüze eğitime geçileceğini ifade eden Bakan Selçuk, uzaktan eğitime devam edeceklerini ve artık uzaktan eğitimin, öğretimin vazgeçilmez bir parçası olduğunu ifade etmiştir.

Dijital teknolojinin gelişimi eğitime direkt etki etmiştir. Bu teknolojinin avantajlarından biri hareketleri kısıtlanmış insanların mekana bağlı olmaksızın eğitim olanaklarının kendilerine sunulmasıdır.⁴³ Zamanla geliştirilen uzaktan eğitim, birbirlerinden uzakta olmalarına rağmen öğrenen ve öğreten arasında mekan ve zaman sınırlamasını ortadan kaldırmıştır. Her yaş ve seviyedeki bireylere örgün veya yaygın eğitim fırsatları doğurmuştur. Özellikle örgün eğitimde oluşan küresel kriz karşısında uzaktan eğitim hızla ön plana çıkmıştır. Yüz yüze eğitime ara verildikten sonra eğitimin devamlılığının sağlanması için kısa sürede EBA üzerinden uzaktan eğitime geçilmiştir. Bir yandan büyük bir avantaj olarak önümüze çıkan fırsatlar değerlendirilmiş, öte yandan ise eğitim sistemi ilk defa öğretmeniyle, öğrencisiyle, idaresiyle ve velisiyle böylesi dijital bir sistemle karşı karşıya kalmıştır. Bu yeni

⁴¹ Can, D. E. (2020). Coronavirüs(Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırma Dergisi, 6(2), 11-53.

⁴² <https://www.hurriyet.com.tr/galeri-universiteler-ne-zaman-acilacak-2020-2021-uzaktan-egitim-ile-acilacak-universiteler-41612635/1>

⁴³ Emin, M. N. (2020). Koronavirüs Salgını ve Acil Durum Eğitimi. Ankara: Seta Perspektif.

sistemin hızla yürürlüğe girmesi bazı eksikliklerini ortaya çıkarmıştır. Ülke olarak özellikle eğiticiden başlayarak öğrenci ve ebeveynlerin teknoloji okuryazarlığı ve altyapılarının zayıf olması uzaktan eğitim yoluyla öğrenmenin verimliliğini düşürmüştür. Öğretmenlerin yıllardır edindikleri öğrenme yöntem ve etkinlikleri sınıf ortamıyla sınırlı olduğundan, öğretmenlere uzaktan eğitim ile ilgili hizmet içi eğitimi kursları verilmeden direk sisteme geçilmesi bazı sıkıntıları doğurmuştur. Öğretmen öğrenci ilişkilerinin uzaktan eğitimle farklı bir boyut kazanması eğitime dair yeni perspektiflerin geliştirilmesi ihtiyacını doğurmuştur.

MEB aracılığıyla internet sağlayıcıları tarafından her bir öğrenciye EBA için tanımlanan 8 GB internet olumlu bir gelişme olmakla birlikte özellikle ZOOM vb. programlar üzerinden yapılan canlı derslerde bu internetin geçerli olmaması ayrı bir sıkıntı oluşturmuştur. Kırsal kesimlerde öğrenim gören öğrencilerin uzun soluklu arada hem internet erişimlerinin hem de bağlantı sağlayacakları bir teknolojik aletlerinin olmaması ayrı bir sorun oluşturmuştur. Bu gibi öğrencilere üretilen içerikler ulaştırılmalıydı. Aynı zamanda ülke genelinde internet erişimi ve internete bağlanacak alet ile ilgili bir altyapı çalışması yapmadan direk uzaktan eğitime geçilmesi birçok öğrenci ve velilerini mağdur etmiştir. Üniversitelerde de uzaktan eğitim altyapısının geliştirilmeden, iyileştirilmeden, canlı derse bağlanacak donanımına sahip olmadan direk uzaktan eğitime geçilmesi üniversite düzeyindeki öğrencilerde sıkıntı oluşturmuştur. Elbette uzaktan eğitimin eğitime sağladığı birçok avantajlar vardır. Öğrenciye kendi hızında ilerleme sağlaması, maliyetinin düşük olması, yaşam boyu öğrenme sağlaması bunlardan bazılarıdır.

TV ile yürütülen açık ve uzaktan öğretim uygulamasının bazı sınırlılıkları vardır. Bir öğrencinin geri dönüt almadan, değerlendirme yapılmadan tek yönlü bilgi akışı ve bazı öğrencilerin imkansızlıklardan dolayı sadece bununla yetinmek zorunda kalması yetersizlikler doğurmuştur. Özellikle dijital içeriklerin yetersizlikleri, öğrenmenin tek yönlü olmasını doğurmuştur.

Türkiye’de yaşayan Suriyeli mülteci öğrenciler çift yönlü dezavantaj yaşamışlardır. Türkiye’de yaşayan yaklaşık 680 bin Suriyeli⁴⁴ öğrenci bu süreçte eğitim öğretime ara vermek zorunda kalmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı bununla ilgili elle tutulur bir çalışma yapamamıştır. Aynı zamanda sosyo-ekonomik düzeyi zayıf çocuklar uzaktan eğitim sürecinde dezavantajlı duruma düşmüşlerdir.

---

⁴⁴Emin, M. N. (2020). Koronavirüs Salgını ve Acil Durum Eğitimi. Ankara: Seta Perspektif

Müfredatın uzaktan eğitime uygun hale getirilmesi, uzaktan eğitime geçilmeden önce yeterli saha çalışması ve araştırmalarının yapılmaması uzaktan eğitime geçildikten sonra hem katılımı etkilemiş hem de verimliliği düşürmüştür. Milli Eğitim Bakanlığının tüm olanağına rağmen pandemi sonrasında yaşanan durum karşısında iddia edildiğinin aksine istenilenin tam olarak elde edilemediğini söyleyebiliriz. Eğitimin tüm paydaşlarının rehabilite edilmeden, hazırlanılmadan direk böylesi bir sisteme geçilmesi bu paydaşlar tarafından acemilikle karşılanmıştır. Ülkenin dijital gelişimi göz önünde bulundurulmadan ilkin tamamen eğitimde dijitalle geçilmesi, ardından bunun azaltılması böylesi faydalı bir öğrenme yönteminden istifadeyi azaltmıştır. Daha gerçekçi, uygulanabilir eğitim politikaları üretmekten ziyade eğitimi çoğunlukla siyasi argümana dönüştürmek bambaşka bir sorun doğurmuştur.

6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Uzaktan eğitim sistemleri geleneksel eğitime alternatif değildir. Aksine çağın uygunluğu, yenilenme ve verimlilik açısından her iki öğrenme yöntemi birbirinin tamamlayıcısıdır. Unutulmamalıdır ki, kısa süren canlı derslerle sınıf ortamındaki etkileşimli öğrenme sağlanamayabilir. Eğitim, sadece talimden müteşekkil değildir, aksine öğrenci/talebe öğretmeninden akademik bilgilerinin yanında terbiye, kültür, değer ve geleceğe taşınacak ufku öğrenir. Bunlar es geçilerek öğrenmenin tamamen dijitalleşmesi bunların dışında hesaplanabilir veya hesaplanamayan birçok krizi doğurabilir.

Gerek canlı derslerle gerekse farklı dijital yollarla verilen uzaktan eğitimin akademik başarısının yanı sıra örtük öğrenmeyi de göz önünde bulundurarak yeniden güncellenmesi gerekir. Yeni dijital içerikler üretilmeli ve memleketin her tarafındaki öğrencilerin istifade edeceği şekilde eğitim sistemi yeniden revize edilmelidir.

Dünyada uygulanmaya başlanması 18.yüzyıla, Türkiye’de ise yaklaşık olarak elli yıla dayanan uzaktan eğitim; ilk halinden son güncel dijital haline kadar eğitimde devrim niteliğinde yenilikler oluşturmuştur. Uzaktan eğitim, özellikle olağanüstü durumlarda; depremler, savaşlar, salgın hastalıklar gibi doğal afetlerde eğitimde yaşanacak zorluk ve sıkıntıların azaltılmasında önemli katkılar sağlamıştır. 2019 Aralık ayında Çin’den tüm dünyaya yayılan Koronavirüs pandemisi uzaktan eğitimi daha fazla ön plana çıkarmıştır.

Dünyanın küresel olarak dijitalleşmesi tüm dünya eğitim sisteminde, uzaktan verilebilecek yeni fırsatlar doğurmuştur. Türkiye de bu sürece dahil olmuş, üniversitelerden

altyapısı olanlar uzaktan eğitime geçme kararları almış, altyapısı olmayanlar da hızla altyapı çalışmalarına başlamıştır. MEB'e bağlı eğitim kurumları ise 2012'de altyapısı hazırlanan Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden yaklaşık olarak 18 milyon öğrenciye uzaktan eğitim hizmeti sunmaya başlamıştır. Uzaktan eğitime geçildikten sonra yukarıda zikredilen bazı eksiklikler yaşanmıştır. Özellikle eğitimin paydaşlarının bu hızlı geçişe hazır olmaması ile teknolojik altyapının zayıf olması uzaktan eğitimden beklenen verimliliği düşürmüştür.

Hayatın ve eğitimin vazgeçilmezi haline gelen uzaktan eğitimin daha verimli olması; bu yöntemle istenilen ve beklenen verimliliğin oluşması için dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Elbette süreç devam etmektedir. Ayrıca pandemi sonrasında da uzaktan eğitim birçok ülkede eğitimin bir parçası olmaya devam edecektir. Bu bağlamda dikkat çekeceğimiz hususlar göz önünde bulundurulursa uzaktan eğitim daha verimli olacağına inanıyoruz.

1. Pandemi gibi acil durum hallerinde uygulanabilecek hazır bir planın olması gerekir. Bu plan dahilinde verilecek uzaktan eğitim derslerinden önce öğretmen, idareci, öğrenci ve velilerin hazır hale getirilmesi gerekir.
2. Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamalarında belirli akademik ve mali standartların oluşturulması, kamusal desteğin ve ilginin sağlanması, alanın nitelik bakımından da gelişmesine önemli katkılar sağlar.⁴⁵
3. Uzaktan eğitim dijital ortamda ve sanal sınıflarda verildiğinden, öğrenmenin interaktif öğrenme olması için içeriğin de dijital ortama uygun şekilde hazırlanması gerekir.
4. İnternet erişimi için altyapının güçlendirilmesi ve ekonomik geliri az olan çocuklara ücretsiz erişim olanağı sağlanmalıdır. Aynı zamanda teknolojik donanımı olmayan öğrencilerin ihtiyaçları giderilmeli. Bilhassa kırsalda bulunup internete bağlanamayan öğrenciler için içerikler üretilmeli ve bu içerikler kendilerine ulaştırılmalıdır.
5. Okul öncesi öğrencileri ve özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler için de planlamalar yapılmalı. Bu öğrenci gruplarında uzaktan eğitim olanaklarından kendileri ve aileleri istifade etmelidir.
6. Uzaktan öğrenmede, öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmede alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu tür kriz durumlarında açık ve uzaktan eğitim uygulamalarında öğrencilerin sınıf/ders geçme, ders başarılarını ölçme ve değerlendirme süreçlerinin yeterli bir şekilde tasarlanması ve uygulanması gerekir.

---

⁴⁵ Can, D. E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırma Dergisi, 6(2), 11-53.

Online gerçekleştirilecek sınavların geçerli, güvenilir, şeffaf ve denetlenebilir olmasına yönelik yasal ve pedagojik uygulamalar geliştirilmelidir.⁴⁶

7. Uzaktan eğitim altyapısı olmayan üniversitelerde acil bir şekilde altyapı işlemleri bitirilerek öğrencilerin bu olanaktan faydalanması sağlanmalıdır.
8. Dijitalleşmeden doğacak risklere karşı veri güvenliği ve gizliliği en iyi şekilde sağlanmalıdır.
9. Uzaktan eğitim içeriklerinin sadece akademik başarıya odaklanmaması gerekir. Akademik başarının yanı sıra öğrencilerin sosyal, psikolojik ihtiyaçlarını da göz önünde bulunduran plan ve programlar yapılmalıdır.
10. Uzaktan eğitim ile verilen eğitimlerin genel değerlendirilmesi yapılarak kamuoyu bilgilendirilmesi yapılmalıdır.
11. Dijitalleşmenin doğurduğu olumsuzluklar göz önünde bulundurularak öğrencilerin mekanikleşmesinin önüne geçilmeli. Bu bağlamda interneti filtreli ve kontrollü kullanımla ilgili çalışmalar yapılmalıdır.
12. Öğrenciler gibi öğretmenlerin de mekanikleşmesi, ders anlatımlarının monotonlaşması eğitimin verimliliğini düşürmektedir. Bunun için öğretmenler kamera karşısında dramatize yöntemler konusunda hizmet içi eğitime tabi tutulmalı, eğitim fakültelerine bu konuda dersler konulmalı. Ayrıca okullarda stüdyolar oluşturularak EBA TV’de olduğu gibi öğretmenin rahat bir ortamda gerekli materyalleri kullanarak derslerini anlatması sağlanmalıdır.

---

⁴⁶ Can, D. E. (2020). Coronavirüs(Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırma Dergisi, 6(2), 11-53.

KAYNAKÇA

- Akademetre Araştırma ve Stratejik Planlama. (2020). *Koronavirüs Sürecinin Eğitim Hayatına Etkisi*. İstanbul.
- Arat, T., & Bakan, Ö. (tarih yok). Uzaktan Eğitim ve Uygulamaları.
- Aydın, C. H. (tarih yok). Uzaktan Eğitimin Geleceğine İlişkin Eğilim.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye'de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.
- Cabı, E., & Ersoy, H. (2017). Yükseköğretimde Uzaktan Eğitim Uygulamalarının İncelenmesi: Türkiye Örneği. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 419-429.
- Can, D. E. (2020). Coronavirüs(Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırma Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Dinçer, S. (tarih yok). Bilgisayar Destekli Eğitim ve Uzaktan Eğitime Genel Bir Bakış .
- Emin, M. N. (2020). *Koronavirüs Salgını ve Acil Durum Eğitimi*. Ankara: Seta Perspektif.
- Eygü, H., & Karaman, S. (2013). Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Memnuniyet Algıları Üzerinde Bir Araştırma. *sosyalbilimler Dergisi*, 3(1), 36-59.
- Gökçe, A. T. (2008). Küreselleşme Sürecinde Uzaktan Eğitim. *D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-12.
- Kaya, P. Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Odabaş, H. (tarih yok). İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim ve Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri.
- Özer, B. (tarih yok). Uzaktan Eğitim Sisteminin Evrensel Yapısı. *Kurgu Dergisi*, 569-594.

- Özyürek, A., Begde, Z., Yavuz, N., & Özkan, İ. (2016). Uzaktan Eğitim Uygulamasının Öğrenci Bakış Açısına Göre Değerlendirmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 592-605.
- Şimşek, D. (2012). UZAKTAN EĞİTİMDE KALİTE GÖSTERGELERİ VE TEKNOLOJİ TEMELLİ UZAKTAN EĞİTİMİN BU GÖSTERGELER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, 1-24.
- Taşpınar, M. (2014). Mesleki Eğitimde Uzaktan Eğitim ve Toplumsal Algı. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(4).
- Tuncer, M., & Taşpınar, M. (2008). Sanal Ortamda Eğitim ve Öğretimin Geleceği ve Olası Sorunlar. *Sosyal Bilimler Dergisi*, X(1), 125-144.
- Yılmaz, M. (2020). *Uzaktan Eğitimin İyileştirilmesi*. İstanbul: İlke Politika Notu 12.